

Maria Kocójowa
(Kraków)

Znaczenie danych biograficznych na stronach www instytutów kształcących z informacji naukowej i bibliotekoznawstwa dla jakości współczesnego komunikowania naukowego

Wprowadzenie

Współczesny rozwój komunikowania naukowego i biograficznych badań interdyscyplinarnych, zainteresowanie wielu środowisk uczonych tematyką skupioną w metadyscyplinach, jak nauka o komunikacji społecznej, zarządzanie czy szeroko pojęta kultura, zmiany w metodologii badań m.in. zawdzięczane Information Communication Technology (ICT), prowadzenie międzynarodowych projektów naukowych powodują zacieśnienie współpracy naukowej między przedstawicielami wielu dyscyplin, w tym dotąd mniej dostrzeganych jak informacja naukowa, bibliotekoznawstwo, czy bibliologia¹. Dla usprawnienia ich komunikowania naukowego jest potrzebna szybka i wyczerpująca, łatwo dostępna wielojęzyczna informacja o uczonych, ich dorobku naukowym oraz działalności. Dobra jakość informacji biograficznej w sieci Internetu, obecnie zastępującej większość wydawnictw informacyjnych na papierze, jest specjalnie ważna dla specjalistów z mniej znanych dyscyplin, jak nauka o książce, bibliotece czy informacji naukowej. Przyczynia się bowiem do ich promocji na szerszym forum oraz wzbudzenia zainteresowania społeczeństwa instytucjami, które reprezentują. Znakomite, źródłowe opracowania biograficzne dotyczące polskich ludzi książki, będące zasługą środowiska łódzkiego, są od lat kontynuowane z dobrym skutkiem pod opieką naukową prof. dr hab. Hanny Tadeusiewicz². Wyniki dopełniają wiedzę biograficzno-bibliograficzną w aspekcie historycznym, tworząc udokumentowaną mapę dorobku zmarłych ludzi książki. Obecnie toczy się też teoretyczna dyskusja na temat zróżnicowania podstawy źródłowej oraz metodologicznej badań biograficznych (od źródłowych do informacyjnych)³. Badania biograficzne współczesności

¹ J. Wusteman, *Virtual research environments: what is the librarian's role?* „Journal of Librarianship and Information Science” 2008 June Vol. 40, No 2, p. 67-70.

² Prof. H. Tadeusiewicz brała czynny udział autorski oraz w Komitecie redakcyjnym *Słownika pracowników książki polskiej i Suplementu*, Warszawa ; Łódź 1972 i 1986; od 1990 r. jako redaktor naczelny opublikowała *Suplement II i III*, Warszawa 2000 i 2010. .

³ W. Bieńkowski, *Biografistyka w badaniach nad książką*. W: *Książka polska w okresie zaborów. Wybrane problemy metodologii i dydaktyki bibliotekoznawstwa i informatologii*. Red. M. Kocójowa. Kraków 1991,

prowadzą do jeszcze innych refleksji, zwłaszcza w powiązaniu z wykorzystaniem Internetu, podstawowego dla XXI wieku narzędzia komunikowania. W tej mierze wiedza o uczonych polskich zdana jest w dużej mierze na bazy danych Ośrodka Przetwarzania Informacji (OPI)⁴. Są one cenne dla badań biograficznych i komunikowania naukowego ze względu na wiadomości dotyczące rozwoju kadry naukowej, a zwłaszcza osiągania stopni naukowych w Polsce, podobnie jak biogramy żyjących ludzi książki, z rzadka pojawiające się w encyklopediach i słownikach online. W Internecie obszerniejsze, aktualne informacje biograficzne z zapleczem bibliograficznym, znajdują się zazwyczaj na stronach www instytucji zatrudniających uczonych, najczęściej uczelni, jak i w bardziej zindywidualizowanych, mnożących się formach w Web2⁵. Sporo materiału do dyskusji na temat osobowości dostarczają zwłaszcza blogi, na ogół nie cieszące się najwyższymi ocenami jakości. Najważniejszą rolę dla PR współczesnych badaczy biblioteki, książki czy informacji naukowej pełnią więc strony www instytucji związanych z edukacją bądź z praktyką bibliotekarsko-informacyjną⁶. Posiadają one obfitą literaturę w języku angielskim wspomagającą przeprowadzanie ocen jakości, łącznie z kwestionariuszami badań⁷. Aktualność informacji biograficznej ma dodatkowe znaczenie ze względu na szybko zachodzące zmiany w traktowaniu przedmiotu badań, poszerzanie ich zakresu, powodujące przemiany w kierunkach badań uczonych nad biblioteką, książką i informacją naukową, uzewnętrzniające się w podejmowaniu nowych działań i publikacji. Silne jest tutaj zjawisko przeprofilowania programu badań w związku z poznawaniem społecznej przestrzeni Internetu, tematyką atrakcyjną dla kolejnych pokoleń badaczy z różnych dyscyplin⁸. Zamieszczone na stronach www uczelni informacje biograficzne o ludziach książki służą z pożytkiem kreowaniu prestiżu nauczycieli akademickich, przez pokazywanie dorobku, a w konsekwencji są niejako prelude do rozszerzania kontaktów i działań, wzbogacaniu refleksji teoretyczno-metodologicznej, ale przede wszystkim usprawniają komunikowanie naukowe.

Metoda

Celem artykułu jest zasygnalizowanie zróżnicowania tych informacji biograficznych na badanych stronach www, przydatnych dla rozwoju komunikacji na-

s. 51-55; A. Gruca, *Metoda biograficzna w badaniach nad dziejami książki okresu zaborów*. W: *Bibliologia. Problemy badawcze nauk humanistycznych*. Red. D. Kuźmina. Warszawa 2007, s. 71-84.

⁴ baza danych od 1999 r. *Ludzie nauki* <http://nauka-polska.pl> [dostęp 28.03.2009].

⁵ M. Krakowska, *Nowe formy komunikacji społecznej w europejskiej przestrzeni edukacyjnej*. Kraków 2008, s. 19-61.

⁶ M. Kocójowa, *Znak czasów. Strategia budowania PR w środowisku online dla edukacji uniwersyteckiej z informacji naukowej i bibliotekoznawstwa w Polsce*. W: *Public Relations. Biblioteki, wydawnictwa, informacja naukowa, uczelnie*. Kraków 2004, s. 79-91; też, *Priorytety w zarządzaniu PR Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ w trzecim tysiącleciu*, tamże, s. 265-283.

⁷ Bibliografia w The World- Wide Web Virtual Library: Information and Libraries <http://vlib.org> [dostęp 29.03.2009].

⁸ *Spoleczna przestrzeń Internetu*. Red. D. Batorski, M. Maroda, A. Nowak, Warszawa 2006, 346 s.; J. Bryant, G. Matthews, G. Walton, *Academic libraries and social and learning space: a case study of Loughborough University*; Library, UK, "Journal of Librarianship and Information Science" Vol. 41, No 1 2009, p.7-18.

ukowej. Warto dlatego poznać jakiego typu dane biograficzne są podawane w sieci Web o nauczycielach akademickich kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, jaką są opatrzone dokumentacją, jakich danych brakuje, czy owi nauczyciele akademicy są promowani przez macierzyste instytuty, czy dane ukazują udział tego środowiska w Public Relations w Polsce i na świecie oraz czy odzwierciedlają wpływ na kształtowanie odbioru społecznego pracowników nauki o książce, bibliotece i informacji naukowej. Jako przedmiot badań sondażowych wybrałam wiadomości biobibliograficzne zamieszczone na stronach www siedmiu jednostek uniwersyteckich, kształcących w zakresie informacji naukowej i bibliotekoznawstwa na poziomie wyższym w Polsce⁹. Starłam się też zwracać uwagę na powiązania ze stronami domowymi uczelni, coraz częściej ukazującymi informacje biograficzne w skali uniwersytetu. Wśród nich znalazło się sześć instytutów wyróżnionych od 2002 r. dwukrotnie akredytacją Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej, w której m.in. czynnie brała udział prof. H. Tadeusiewicz, oraz strona Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu w Łodzi, macierzystej placówki prof. H. Tadeusiewicz, przez nią kreowanej i kierowanej. Omówione dalej, zamieszczone na stronach www informacje biograficzne są reprezentatywne dla stron www jednostek prowadzących studia informacji naukowej i bibliotekoznawstwa.

Kadra ta prowadzi zróżnicowane badania, m.in. stanowiące o priorytetowych kierunkach podejmowanych w kraju. Jej dorobek i działalność wpływa bezpośrednio na kształtowanie kolejnych pokoleń adeptów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa, przyczynia się do budowania i rozwijania komunikowania naukowego, opartego o ICT, przyczynia się zatem do globalizacji badań i demokratyzacji społeczeństwa polskiego. Ci nauczyciele akademicy są specjalnie interesującym przedmiotem badań, ze względu na rozbudowane i zróżnicowane motywacje zajmowania się sprawami informacji naukowej, bibliotek lub książki. Cechuje ich różnorodność proveniencji podjęcia tych badań (ang. *background*) i przemian działalności, szczególnie edukacyjnej¹⁰. Zmiany te odbijają się w ich biografiiach i publikacjach, warte są zauważenia, upamiętnienia i udostępnienia, a przede wszystkim są charakterystyczne dla zmian pokoleniowych przełomu XX/XXI wieku¹¹. Ranga uczelni, kwalifikacje, warsztat badawczy, kompetencje pracowników,

⁹ Poszukiwania informacji biograficznych przeprowadziłam między 15 lutym a 15 marca 2009 roku na stronach www Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego (dalej UŚ); Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie (dalej UMCS); Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu (dalej UMK); Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (dalej UJ), Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego (dalej UW); Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego (dalej UW); oraz Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego (dalej UŁ).

¹⁰ *Five global challenges in management education*, In: *The global management education landscape*, Brussels 2008, p.46-50 oraz online www.gfme.org [dostęp 20.03.2009].

¹¹ H. Clausen, *The information professional in the world of library 2.0*. W: *Przenikanie i rozpowszechnianie idei*. Kraków 2007, s.17-24 INIB UJ Seria III nr 4 e-Publikacje Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego, red. M. Kocójowa CD i online na stronie www.inibuj.org.

tematyka nauczania i badań, m.in. związana z działalnością usługową Internetu, powinny obowiązywać do podawania na tych stronach www wiarygodnej i adekwatnej informacji personalnej, służącej rozwijaniu komunikowania naukowego w kraju i na świecie, połączonej ze znajomością prawidłowo zarządzanej nawigacji i najnowszych osiągnięć ICT¹². Konieczność promowania tego środowiska dla podkreślenia jego wagi dla społeczeństwa informacyjnego stanowi ponadto ważną rację dostarczania szerszej informacji biograficznej o działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej tak ważnej dla społeczeństwa informacyjnego, ciągle niestety zbyt mało znanej i docenianej ogólnie w odniesieniu do osiągnięć bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.

Badania przeprowadziłam w lutym i marcu 2009 roku, posługując się metodą analizy zawartości stron www (content analysis)¹³ oraz stosując podejście SWOT do oceny wybranych zagadnień biograficznych w odniesieniu do stałej etatowej kadry wymienionych instytutów w liczbie ponad 200 pracowników naukowo-dydaktycznych¹⁴.

Miejsce, dostępność i zakres informacji biograficznych na stronach www instytutów

Do wiadomości o pracownikach można trafić ze stron uczelni o zintegrowanych systemach zarządzania pod hasłem „Pracownicy” lub przez strony www instytutów. Z menu uczelni zazwyczaj czwarte kliknięcie otwiera możliwość właściwych poszukiwań (uczelnia – wydział – struktura – instytut). Zróżnicowanie nazw badanych jednostek i umieszczenie ich na różnych wydziałach komplikuje tę formę wyszukiwania (wydziały: Filologiczny (UWr, UŚ, UŁ) Humanistyczny (UMCS), Historyczny (UW), Nauk Historycznych (UMK), Zarządzania i Komunikacji (UJ)).

Najłatwiejszy bezpośredni dostęp przy pomocy wyszukiwarek jest pod nazwą instytutu (adres elektroniczny jest zawsze połączony z domeną uczelni i na pierwszym miejscu po www występuje akronim nazwy instytutu). Ze stron instytutów są odesłania do uczelni (nie posiada tylko UŁ). Połączenia z uczelnią są bardzo ważne, bo pozwalają na orientację jakiego typu wiadomości biograficzne o pracownikach można uzyskać z jej strony głównej, a jakie ze strony instytutu. Trzeba też zwrócić uwagę na elektroniczną informację biograficzną w jednostkach pokrewnych kierunkowi informacji naukowej i bibliotekoznawstwa jak: biblioteki (główna, wydziałowa i instytutowa) oraz wydawnictwo, archiwum, muzeum uczelniane i relacje z życiorysami nauczycieli akademickich.

Dużym udogodnieniem dla poszukiwań informacji biograficznych o pracownikach naukowo-dydaktycznych kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo są na stronach instytutów spisy odesłań (linki) do analogicznych jednostek

¹² *Information literacy at the crossroad of education and information policies in Europe*, ed. C. Basili, Roma 2008, 301 p.; C. Basili, *Theorems of information literacy*. W: *Biblioteka klucz do sukcesu użytkowników*. Red. M. Kocójowa. Kraków 2008, s. 15-28 [CD i online na stronie www Instytutu INIB UJ].

¹³ M. Jaskowska, *Public Relations bibliotek naukowych w Internecie*, Kraków 2007, s. 75-92 (interpretacja metody *content analysis* do badań Internetu).

¹⁴ Nazwa „analiza SWOT” to akronim słów: Strengths – Weakness – Opportunities – Threats.

w kraju (UWr, UŁ, łącznie z zagranicznymi – np. UJ, UMK). Wskazuje to na zdrową konkurencję uczelni i środowiskową kooperację.

Brak natomiast jednego miejsca podawania informacji o pracownikach na stronach www instytutów, choć anonsowani są w menu. Treści te są podzielone, wplecione w odrębne części serwisu, charakterystyczne dla stron uczelni, czyli **ogólne dane o instytucie, dydaktyka oraz działalność naukowo-organizacyjna**. Zamieszczone informacje są bardzo ważne dla poznania biografii i pozwalają na sprecyzowanie wkładu poszczególnych nauczycieli akademickich w procesy uczelniane i poza uczelniane. Zarządzanie danymi o pracownikach, ważne dla ich promocji, powinno powodować tworzenie nawigacji łączącej te grupy, co na badanych stronach nie zawsze zostało spełnione. Interesującym przykładem jest wykorzystanie w tym celu np. dokumentów Działu Kadr w UMCS, lub Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego.

Najwięcej informacji biograficznych we wszystkich badanych stronach www można odnaleźć w części serwisu na temat ogólnej wiedzy o instytucie. W dziale „Struktura” są wymieniane nazwiska pracowników z tytułami naukowymi, stanowiska, dane adresowe (obowiązkowo z e-mailami). Osobno są zamieszczane tu też alfabetyczne składy osobowe w obrębie instytutu, (coraz częściej fragment z całej uczelni), dostępne przez wyszukiwarki lokalne, głównie ogólnouniwersyteckie. W menu badanych jednostek kierują do nazwisk hasła: „Pracownicy”, „Kadra”, „Znajdź pracownika” (nie posiada takiego alfabetycznego spisu instytutowego UMCS, gdzie dane te są w rozbiciu na jednostki Instytutu; a UJ ma układ nazwisk hierarchiczny wg stopni naukowych). We wszystkich wersjach układu, kluczem jest: nazwisko i imię w połączeniu z tytułem naukowym, które po kliknięciu prowadzą do głównego zrzębu informacji biograficznej oraz dokumentacji. Układ tej informacji dla poszczególnych pracowników jest działowy (różne nazwy w uczelniach) i dotyczy skrótu danych związanych z funkcjami. Standardem w zasadzie są: fotografia legitymacyjna pracownika (barwna, z różnych okresów życia), stanowisko, adresy kontaktowe, wykształcenie oraz daty otrzymania tytułów (w UW też nazwa uczelni i Rady Naukowej; natomiast w UWr podawane są tytuły prac na stopnie: magisterski, doktorski i habilitacji). Z powtarzających się danych biograficznych we wszystkich badanych stronach www wymienić należy: najważniejsze publikacje, zakres zainteresowań naukowych (UŁ, UMK – aktualnie realizowane tematy), działalność dydaktyczna, działalność na rzecz środowiska (trafna nazwa UW dla działań organizacyjnych), uczestniczenie w kolegiach krajowych i międzynarodowych (redakcje, rady naukowe, stowarzyszenia), nagrody.

W stadium początkowym jest umieszczanie pod nazwiskiem szczegółowej informacji o dydaktyce w postaci materiałów do zajęć (UW: B. Sosińska-Kalata, B. Zybert); lub w UJ: odnośników do programów udostępnianych studentom (z katalogu) oraz odpowiedniki PowerPoint przygotowane na zajęcia (np. S. Cisek, M. Krakowska). Dobra korelacja z USOS-em powinna rozwiązać przez linki dostęp do tego typu informacji w obszarze dydaktyki. Pojawiają się też odesłania do osobistych stron www kadry, co wydaje się praktyką godną zalecenia i ważną dla badających biografie. W UMK wszyscy pracownicy mają założone osobiste strony www (ukierunkowane na działalność dydaktyczno-naukowo-organizacyjną), choć nie wszystkie są aktywne. W innych uczelniach ta tendencja się rozpo-

czyzna, np. w UŚ (A. Tokarska); w UMCS (Z. Osiński, oraz J. Gmiterek, S. Kotuła, J. Pacek, P. Zieliński – informacje głównie dotyczące tworzonych katalogów internetowych naukowej informacji pt. „KINIA”. Obiecujący nagłówek na stronie uniwersytetu UMCS: „Profil osobowy pracownika” (z wyszukiwarką) sprowadza się tylko do podania miejsca zatrudnienia w uczelni i danych teleadresowych.

Z programów mieszczących się w części serwisu dotyczącego dydaktyki i studentów można poznać tytuł i treści zajęć (zazwyczaj sylabusy są opracowywane autorsko, ale według formularza dla całej uczelni). Dowiedzieć się można też o zakresie, celu, formie i planowanym efekcie zajęć, prowadzącym, jego zaleceniach w sprawie lektur, sposobie oceniania studentów. Zależy ta wiedza od wykorzystywanych programów informatycznych, zazwyczaj jest zastrzeżona dla pracowników i studentów danej uczelni i wymaga hasła dostępu (USOS). Zamieszczone dane są ważnym przyczynkiem do biografii dla poznania głównej, dydaktycznej roli nauczycieli akademickich.

Dokumentacja bibliograficzna

- dydaktyki

Na stronach www instytutów stworzone, bardzo pomocne dla poznania zainteresowań naukowych nauczycieli akademickich i ich biografii, bazy danych lub spisy z danymi o autorach, tytułach prac licencjackich, magisterskich, doktorskich, ich opiekunach i datach ukończenia (bez podania recenzentów), opatrzone są hasłami przedmiotowymi lub słowami kluczowymi. Stosowane formularze i hasła wyszukiwawcze są różnicowane. Tendencją tworzenia międzyuczelnianych konsorcjów, wspólne zakupy zintegrowanych systemów zarządzania (SAP, USOS) oraz platform (np. do nauczania zdalnego Moodle) wpływają na ujednocnianie podawanych danych na stronach www, ale i zubożenie wiadomości biograficznych.

- publikacji

W praktyce badawczej i komunikowania naukowego bibliografie dorobku naukowego stanowią nieodłączną część prawidłowo opracowanej biografii. Umieszczenie jej na stronie zatrudniającej pracownika uczelni, potwierdza wiarygodność i rangę publikacji, najczęściej spisy te są ograniczone do aktualnie zatrudnionej kadry na etatach. Sporządzenie jest powierzone najczęściej bibliotekom głównym uczelni lub instytutowym/wydziałowym, co powoduje znaczne opóźnienia informacji, konieczność korzystania z uczelnianych wyszukiwarek, ograniczenia wynikające z rejestracji użytkowników. Scentralizowane w uczelni wyszukiwanie publikacji posiada większość uczelni (brak w UJ). Można je też częściowo zastąpić przez katalogi biblioteczne online instytutów w zakresie publikacji książkowych, często z rozpisanyymi na artykuły pracami zbiorowymi, np. UW, UW r. Innym, szybszym rozwiązaniem jest prowadzenie aktualizacji dorobku naukowego przez instytuty, np. w konwencji wykorzystywania w tym celu rocznych sprawozdań pracowników (UJ). Dane te charakteryzuje brak rozróżnienia publikacji według wymogów parametryzacji i ewaluacji jednostek.

W sumie na stronach www instytutów zastosowano kilka sposobów prezentowania publikacji pracowników:

- przy podstawowym zapisie biogramu – cytowane wybrane pozycje;
- osobny elektroniczny spis publikacji, zwykle w module praca naukowa (UJ – ograniczony do lat zatrudnienia);

- kontynuacja spisów wcześniej umieszczonych w druku (UWr, UŁ);
- Pokazanie barwnych okładek książek (UJ – wszystkie książki; inne instytuty wybór z ostatnich lat: UMK, UŚ, UŁ, UWr);
- Zamieszczanie spisów treści wszystkich publikacji pracowników z okresu zatrudnienia w uczelni (np. UJ);
- Spisy treści własnych wydawnictw seryjnych lub firmowanych przez instytut wydawnictw ciągłych lub połączenia z ich stronami www (np. UJ – całość trzech własnych serii; UMK – nowa seria „Toruńskie Studia Bibliologiczne”; UWr – „Bibliotekoznawstwo”, ostatnie prace zbiorowe i połączenie – „Roczniki Biblioteczne”, UŁ – połączenie przez Wydawnictwo UŁ – „Folia Librorum”),
- Wersje obcojęzyczne spisów treści firmowanych przez uczelnię publikacji, abstrakty (np. UWr, UŁ, UJ, UMK).
- Pełne teksty publikacji, też obcojęzyczne (UJ seria III ePublikacje), UŁ „Folia Librorum” tylko w języku polskim);
- Osobny spis bibliograficzny/baza danych publikacji pracowników instytutu na jego stronie www (np. UWr, UJ, UŚ, UŁ).
- W menu link do ogólnouczelnianego spisu bibliograficznego (brak w UJ).

Wszystkie te dane są bardzo cenne dla nawiązania i rozwoju kontaktów naukowych, pozwalają na identyfikację zainteresowań i dorobku potencjalnych partnerów, a też wspomagają kooperację z ekspertami, są niezbędne dla pokazania statusu naukowego nauczyciela akademickiego oraz podwyższania jakości komunikowania naukowego.

Zalety i wady informacji biograficznej na badanych stronach www

Starano się pokazać w duchuanalیزی SWOT i potrzeb komunikacji naukowej- mocne strony i słabości informacji biograficznej zamieszczonej na stronach www instytutów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa oraz zasygnalizować zagrożenia i szanse płynące z otoczenia.

Mocne strony

- Umieszczone dane osobiste na stronach www instytutów, konfrontowane z żyjącymi pracownikami instytutów, dają gwarancję wykluczenia pomyłek, tekstom zapewniają rzetelność, oryginalność i aktualność.
- Promocja osoby jest oparta o wiarygodne podstawy informacji o jej sukcesach i rzeczywistym dorobku, kontrolowanym instytucjonalnie i przytaczanym *in extenso*.
- Możliwość szybkiego kontaktu między osobami (adresy, telefony, e-maile) przyczynia się do interaktywnej wymiany informacji i doświadczeń.
- Prawidłowo opracowany życiorys naukowy powinien ujawnić związki między edukacją, karierą, dorobkiem naukowym i dydaktyką oraz wskazywać kompetencje.
- Strona www instytutu staje się pierwszoplanową płaszczyzną kontaktów ze środowiskiem naukowym międzynarodowym, krajowym i lokalnym, zasadniczo przyczyniając się do rozwoju komunikowania naukowego.

- Określenie udziału w życiu społecznym (gremia publiczne, rady naukowe, towarzystwa, redakcje, konkursy etc.) poszerzają potrzebę komunikowania naukowego.
- Ukazanie sylwetki uczonego wyzwala współzawodnictwo w rozwoju kariery (każdy chce się czymś wykazać).
- Wskazanie bibliograficzne dorobku uwiarygodnia biografię, chroni przed plagiatami, a też uczy na autoplagiaty (powtarzanie tych samych treści w różnych wydawnictwach/czasopismach pod zmienionymi tytułami).
- Wykazy tematów prac licencjackich, magisterskich, doktorskich zapobiegają dublowaniu opracowań w uczelniach oraz są interesującym przyczynkiem do biografii nauczycieli akademickich.
- Pokazanie i dokumentacja dorobku przyspiesza proces włączenia się do wspólnych badań z przedstawicielami innych nauk humanistycznych oraz do projektów międzynarodowych, wzbogacających komunikowanie naukowe i dostarcza ważne szczegóły biograficzne.
- Obecność materiałów ikonograficznych (głównie fotografie) wzmacnia komunikowanie (dobry przykład UW – podpisy przy powiększeniu fotografii z konferencji).
- Odnośniki do stron www osobistych oraz do Web 2 (blogi, facebook, YouTube etc.) pozwalają na wgląd w sfery osobowości i motywacje, wpływające m.in. na udział w procesie komunikowania.

Szanse stworzone przez otoczenie

- Prace nad stronami instytutów, używających tych samych platform, pozwalają na rozwinięcie współpracy międzyuczelnianej i ułatwienia w realizowaniu celów, nawiązywania komunikowania naukowego.
- Prawidłowo zorganizowana nawigacja między instytutem a uczelnią, też z biblioteką, wydawnictwem, muzeum, przyczynia się do wzbogacenia biografii w zakresie udziału w przedsięwzięciach uczelnianych.
- Umieszczanie danych biograficznych, związanych z udziałem osób w życiu publicznym dokumentuje działalność innych instytucji i jest asumptem do rozwijania kooperacji ze środowiskiem lokalnym, krajowym i międzynarodowym, ważnych dla komunikowania w społeczeństwie.
- W Internecie są zastosowane różnorodne rozwiązania w zakresie ikonografii, które powinny inspirować kreowanie dokumentacji m.in. personalnej na stronach www.

Słabości informacji biograficznej

Na stronach www uczelnie w sposób bardzo schematyczny promują biografie pracowników i ich powiązanie z instytutami, ale np. UJ jako uczelnia posiada specjalny serwis informujący o indywidualnych osiągnięciach oraz o konferencjach).

- W badanych instytutach (poza UMCS, UMK) mało eksponuje się na stronach www osiągnięcia pracowników (nagrody, wyróżnienia, projekty naukowe), co ujemnie wpływa na PR jednostki.

- Wersje obcojęzyczne związane z biografiami odnaleziono tylko na stronie UMK i UJ – dominuje język angielski. W UW wiadomości w języku angielskim są bardzo skrócone i pozbawione danych osobowych, poza danymi o dyrekcji. Pozytywnym wzorem może być UMK, choć też informacje zostały bardzo skrócone, gdzie w wersji w języku angielskim są wymienione tematy badawcze i podane nazwiska. W UJ przy publikacjach jest podawana krótka informacja w j. angielskim o autorach oraz w obcych językach są zamieszczane pełne teksty w serii III ePublikacje INIB UJ oraz spisy treści publikacji.
- Dostępność informacji biograficznych głównie w języku polskim powoduje spowalnianie i hamowanie międzynarodowego komunikowania naukowego.
- Mało jest odesłań do osobistych stron www pracowników.
- Chronologicznie biogram naukowy zaczyna się zwykle od lat ukończenia szkoły wyższej (magisterium) co powoduje brak danych o urodzeniu i środowisku rodzinnym, mającymi duże znaczenie dla kształtowania osobowości, a więc istotnymi dla biografistyki.
- Przy pracownikach, absolwentach innych kierunków niż informacja naukowa i bibliotekoznawstwo często przemilcza się tematy prac magisterskich, doktoratów, nazwiska opiekunów oraz nazwy uczelni, co powoduje niepotrzebnie dezorientację w przebiegu kariery nauczyciela akademickiego.
- Brak informacji o pracownikach na pracach zleconych, współodpowiedzialnych za kształt studiów.
- Zbyt mało danych biograficznych o współpracy międzynarodowej (kto z kim). Wiadomości ograniczone są do wymienienia nazw instytucji, stowarzyszeń międzynarodowych, lub, co należy ocenić pozytywnie, umieszcza się odesłania do stron domowych partnerów (np. UMK, UW).
- Zbyt efemeryczne są wiadomości o uczestnikach konferencji, znikają zazwyczaj po zakończeniu konferencji, ślad może się pojawiać ewentualnie w publikacjach. Zasady ocen publikacji w Polsce powodują niedocenywanie publikacji materiałów konferencyjnych i pogłębiają to zjawisko.
- Materiały ikonograficzne są ubogie, często pozbawione podpisów, co powoduje obniżenie ich przydatności dokumentacyjnej.
- Brak nawyku tworzenia elektronicznych archiwów w instytutach/uczelnianach z m.in. danymi biograficznymi (np. załączek archiwum jest w UW).
- Odczuwa się niedostatek informacji o emerytach i zmarłych pracownikach, ledwie wymienianych, bez odnośników w tekstach na temat dziejów jednostek, a niejednokrotnie kreatorów współczesnych osiągnięć.

Zagrożenia płynące z otoczenia

- Platformy narzucają schematy tworzenia informacji i ograniczają zasób wiadomości biograficznych
- Brak etatów na uczelniach dla dobrze wykwalifikowanych pracowników, czuwających nad uzupełnianiem i aktualizowaniem stron www in-

stytutów (merytorycznie i informatycznie), strony prowadzą najczęściej bezinteresownie hobbisci – nauczyciele akademicy.

- Pomijanie dorobku naukowego osób z innych dyscyplin, współtworzących zespół instytutu (np. dane tylko liczbowe o publikacjach w UŁ), zawięza komunikowanie naukowe.
- Kwestia kreowania odesłań na badanych stronach www wymaga na ogół dopracowania w zakresie nazwy (najczęściej „Linki”, ale też „Warto odwiedzić” (UMK); „biblioteka wirtualna”(UJ), zakresu i zasięgu informacji (dobry wzór UW), jak i nawigacji (np. w UŁ brak połączenia ze stroną uczelni, możliwości powrotów etc.).
- Częsty brak linków przy biografiach pracowników do stron www organizacji, w których działają poza uczelnią (np. powinny być odesłania śródtekstowe do towarzystw, redakcji, rad, innych instytucji).

Zakończenie

Przeprowadzone sondażowe badania wskazują jak ważne dla rozwoju komunikacji naukowej (praktyki i badań naukowych) są wiadomości biograficzne i dokumentacja bibliograficzna dorobku pracowników, zamieszczone na stronach www instytutów uniwersyteckich, prowadzących kierunek informacja naukowa i bibliotekoznawstwo. Trzeba zatem dbać, aby spełniały kryteria jakości, użyteczności i dobrze służyły międzynarodowej elektronicznej wiosce. Rygory do wypełnienia to: wiarygodna, autoryzowana, udokumentowana, aktualna – „przezroczysta” i użyteczna informacja, prawidłowa nawigacja wewnątrz serwisu oraz przemyślana sieć odesłań zewnętrznych (linki), zapewniające wysokie miejsce pozycjonowania strony i popularność w wykorzystywaniu¹⁵. Wiadomości o uczonych powinny trafiać do szerokiej społeczności Internetu dla budowania prestiżu kadry i rozwijania PR instytutów, przy równoczesnym pamiętaniu, że „user empathy is a huge element in design thinking”¹⁶. Dla zapewnienia ciągłości m.in. informacji biograficznych zamieszczanych na stronach www instytutów należy uporządkować kwestię archiwizacji danych. Dynamika rozwoju i mnożenie form interaktywnych na stronach www instytutów prowadzących kierunek studiów informacja naukowej i bibliotekoznawstwa dobrze rokuje na temat wzbogacania w przyszłości elektronicznej informacji biograficznej i jej dokumentacji¹⁷. Komunikowanie naukowe bowiem od wieków ulega wielu przemianom, budzi też różnorodne emocje i waży zasadniczo na biografiach uczonych, co powinno mieć też wyraz w dobie digitalizacji na stronach www uczelni¹⁸.

¹⁵ J. Barker, *Evaluating Web Pages: Techniques to Apply and Questions to Ask (Why and How)* [kwestionariusz zmodyfikowany]: <http://www.lib.berkeley.edu/TeachingLib/Guides/Internet/Evaluate.html> [dostęp 25.02.2009].

¹⁶ J. Alexis, *Design think and innovation*, „BizEd. AACSB International” 2007 November-December, p. 26.

¹⁷ E. Mec, *Internetowe witryny Instytutów Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej – stan obecny i perspektywy*, „Zagadnienia Informacji Naukowej” 2003, nr 1, s. 78-86.

¹⁸ J. B. Faliński, *Wyścig na okręcie „Beagle”*. *Eseje o nauce i uczonych*. Poznań 2004, 254 s.